

EVROPSKÝ INSPEKTOR OCHRANY ÚDAJŮ

Shrnutí stanoviska evropského inspektora ochrany údajů k účasti na jednáních o druhém dodatkovém protokolu k Budapeštské úmluvě o kyberkriminalitě

[Úplné znění tohoto stanoviska je k dispozici v angličtině, francouzštině a němčině na internetových stránkách evropského inspektora ochrany údajů na adrese www.edps.europa.eu.]

(2019/C 186/05)

Dne 5. února 2019 vydala Evropská komise doporučení pro rozhodnutí Rady o zmocnění Komise k účasti jménem Unie na jednáních o druhém dodatkovém protokolu k Budapeštské úmluvě o kyberkriminalitě. Příloha k doporučení vysvětluje doporučené směrnice Rady k jednání o protokolu. Cílem tohoto protokolu je zlepšit tradiční kanál spolupráce a začlenit ustanovení pro přímou přeshraniční spolupráci mezi donucovacími orgány a poskytovateli služeb, jakož i ustanovení o přeshraničním přímém přístupu donucovacích orgánů k údajům.

Evropský inspektor ochrany údajů vítá a aktivně podporuje doporučení Evropské komise, aby byla jménem Evropské unie zmocněna k jednání o druhém dodatkovém protokolu k Úmluvě o kyberkriminalitě. Jak evropský inspektor ochrany údajů tvrdí již dlouho, EU potřebuje udržitelná ujednání pro sdílení osobních údajů s třetími zeměmi pro účely prosazování práva, která budou plně slučitelná se Smlouvami o EU a Listinou základních práv. I když donucovací orgány vyšetřují domácí případy, v rostoucí míře zjišťují, že se ocitají v „přeshraničních situacích“, jelikož informace jsou elektronicky uchovávány ve třetí zemi. Rostoucí objem žádostí a pomíjivost digitálních informací vyvíjejí tlak na stávající modely spolupráce, např. smlouvy o vzájemné právní pomoci. Evropský inspektor ochrany údajů chápe, že při získávání údajů pro svá vyšetřování podstupují orgány závod s časem, a podporuje úsilí navrhnout nové modely spolupráce, a to i v kontextu spolupráce s třetími zeměmi.

Cílem tohoto stanoviska je poskytnout konstruktivní a objektivní doporučení orgánům EU, jelikož Rada musí své směrnice předložit před zahájením tohoto delikátního úkolu s dalekosáhlými důsledky. Evropský inspektor ochrany údajů zdůrazňuje nutnost zajistit plné dodržování základních práv, včetně soukromí a ochrany osobních údajů. Ačkoli evropský inspektor ochrany údajů uznává, že v dohodě s třetími zeměmi nelze zcela replikovat terminologii a definice práva EU, záruky pro jednotlivé osoby musí být jasné a účinné, aby byly plně v souladu s primárním právem EU. Soudní dvůr Evropské unie v posledních letech potvrdil zásady ochrany údajů včetně korektnosti, přesnosti a relevance informací, nezávislého dohledu a individuálních práv jednotlivých osob. Tyto zásady jsou významné jak pro veřejné orgány, tak pro soukromé společnosti, přičemž jejich důležitost roste s ohledem na citlivost údajů vyžadovaných při vyšetřování trestných činů.

Mnoho již plánovaných záruk je vítáno, měly by však být posíleny. Evropský inspektor ochrany údajů určil tři hlavní vylepšení, která doporučuje pro směrnice pro jednání, aby byl zajištěn soulad s Listinou a článkem 16 SFEU:

- zajištění závazné povahy plánovaného protokolu,
- zahrnutí podrobných záruk, včetně zásady účelového omezení, z důvodu různých potenciálních signatářů, z nichž ne všichni jsou stranami úmluvy č. 108 nebo ne všichni uzavřeli dohodu rovnocennou se zastřešující dohodou mezi EU a USA,
- vystoupení proti jakýmkoli ustanovením o přímém přístupu k údajům.

Stanovisko navíc nabízí další doporučení ohledně vylepšení a vyjasnění směrnic pro jednání. Evropský inspektor ochrany údajů zůstává orgánům k dispozici pro účely dalšího poradenství během jednání a před dokončením protokolu.

1. ÚVOD A ZÁKLADNÍ INFORMACE

1. Dne 17. dubna 2018 vydala Komise soubor dvou legislativních návrhů: návrh nařízení o evropských předávacích a uchovávacích příkazech pro elektronické důkazy v trestních věcech ⁽¹⁾ (dále jen „návrh o elektronických důkazech“) a návrh směrnice, kterou se stanoví harmonizovaná pravidla pro jmenování právních zástupců za účelem shromažďování důkazů v trestním řízení ⁽²⁾. Zatímco práce v Evropském parlamentu stále probíhají, Rada Evropské unie (Rada) dosáhla obecného přístupu k těmto dvěma návrhům ⁽³⁾.
2. Dne 5. února 2019 přijala Komise dvě doporučení pro rozhodnutí Rady: doporučení o zmocnění k zahájení jednání za účelem dosažení dohody mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými o přeshraničním přístupu k elektronickým důkazům pro justiční spolupráci v trestních věcech ⁽⁴⁾ a doporučení o zmocnění k účasti na jednání o druhém dodatkovém protokolu k Úmluvě Rady Evropy o kyberkriminalitě (CETS č. 185) (dále jen „doporučení“) ⁽⁵⁾. První doporučení je předmětem samostatného stanoviska evropského inspektora ochrany údajů ⁽⁶⁾. Evropský inspektor ochrany údajů se však domnívá, že jednání s USA i jednání s Radou Evropy jsou úzce spjata.
3. Doporučení bylo přijato na základě postupu stanoveného v článku 218 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) pro dohody uzavírané mezi EU a třetími zeměmi. Tímto doporučením, společně se směrnicemi pro jednání připojenými k doporučení, se Komise snaží dosáhnout toho, aby ji Rada zmocnila k jednání jménem EU o druhém dodatkovém protokolu k Budapeštské úmluvě o kyberkriminalitě (CETS č. 185) ⁽⁷⁾. Příloha k doporučení (dále jen „příloha“) má nesmírný význam, jelikož stanoví doporučené směrnice Rady pro Komisi k jednání o protokolu jménem EU. Po ukončení jednání je uzavření této dohody podmíněno tím, že Evropský parlament schválí znění sjednané dohody, po čemž Rada musí přijmout rozhodnutí o uzavření dohody. Evropský inspektor ochrany údajů očekává, že bude v souladu s čl. 42 odst. 1 nařízení (EU) 2018/1725 konzultován v řádném termínu ohledně znění návrhu dohody.
4. Evropský inspektor ochrany údajů vítá, že po přijetí doporučení Evropskou komisí byl v souladu s čl. 42 odst. 1 nařízení (EU) č. 2018/1725 konzultován. Evropský inspektor ochrany údajů též vítá odkaz na toto stanovisko v 8. bodě odůvodnění doporučení. Chtěl by zdůraznit, že toto stanovisko nemá vliv na žádné další připomínky, které by mohl učinit na základě dalších dostupných informací, ustanovení návrhu protokolu během jednání a legislativního vývoje ve třetích zemích.

5. ZÁVĚRY

58. Evropský inspektor ochrany údajů chápe potřebu donucovacích orgánů zajistit a získat elektronické důkazy rychle a účinně. Je zastáncem používání inovativních přístupů k získávání přeshraničního přístupu k elektronickým důkazům a nalezení odpovědi EU na stávající otázky v této souvislosti. Druhý dodatkový protokol, který má být dojednán na úrovni EU, by lépe zachoval úroveň ochrany zaručovanou rámcem EU pro ochranu údajů a zajistil by konzistentní úroveň ochrany v celé EU spíše než samostatné dvoustranné dohody uzavřené jednotlivými členskými státy. Cílem tohoto stanoviska je tudíž poskytnout konstruktivní a objektivní doporučení orgánům EU, jelikož se Komise snaží získat od Rady zmocnění k účasti na jednáních o tomto protokolu.

⁽¹⁾ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropských předávacích a uchovávacích příkazech pro elektronické důkazy v trestních věcech, COM(2018) 225 final.

⁽²⁾ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví harmonizovaná pravidla pro jmenování právních zástupců za účelem shromažďování důkazů v trestním řízení, COM(2018)226 final.

⁽³⁾ Rada přijala svůj obecný přístup k navrhovanému nařízení dne 7. prosince 2018, k dispozici na adrese <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2018/12/07/regulation-on-cross-border-access-to-e-evidence-council-agrees-its-position/>. Rada přijala svůj obecný přístup k navrhované směrnici dne 8. března 2018, k dispozici na adrese <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2019/03/08/e-evidence-package-council-agrees-its-position-on-rules-to-appoint-legal-representatives-for-the-gathering-of-evidence/>.

⁽⁴⁾ Doporučení pro rozhodnutí Rady o zmocnění k zahájení jednání za účelem dosažení dohody mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými o přeshraničním přístupu k elektronickým důkazům pro justiční spolupráci v trestních věcech, COM(2019) 70 final.

⁽⁵⁾ Doporučení pro rozhodnutí Rady o zmocnění k účasti na jednání o druhém dodatkovém protokolu k Úmluvě Rady Evropy o kyberkriminalitě (CETS č. 185), COM(2019) 71 final.

⁽⁶⁾ Stanovisko evropského inspektora ochrany údajů 2/2019 o mandátu k jednání o dohodě mezi EU a USA o přeshraničním přístupu k elektronickým důkazům.

⁽⁷⁾ Úmluva o prohloubené mezinárodní spolupráci v souvislosti s kyberkriminalitou a elektronickými důkazy, Budapešť, 23. listopadu 2001, CETS č. 185.

59. Evropský inspektor ochrany údajů vítá, že mandát má zajistit, aby protokol obsahoval vhodné záruky pro ochranu údajů.
60. Aby byl zajištěn soulad s Listinou a článkem 16 SFEU předkládá evropský inspektor ochrany údajů tři hlavní doporučení pro plánovaný protokol. Evropský inspektor ochrany údajů doporučuje, aby cílem směrnic pro jednání bylo:
- zajištění závazné povahy plánovaného protokolu,
 - zavedení podrobných záruk, včetně zásady účelového omezení, z důvodu různých potenciálních signatářů, z nichž ne všichni jsou stranami úmluvy č. 108 nebo ne všichni uzavřeli dohodu rovnocennou se zastřešující dohodou mezi EU a USA,
 - vystoupení proti jakýmkoli ustanovením o přímém přístupu k údajům.
61. Navíc k těmto obecným doporučením se doporučení a připomínky evropského inspektora ochrany údajů v tomto stanovisku týkají následujících konkrétních aspektů:
- právní základ rozhodnutí Rady,
 - další předávání příslušnými orgány třetích zemí,
 - práva subjektů údajů, zejména právo na informace a právo na přístup,
 - kontrola ze strany nezávislého orgánu,
 - soudní ochrana a správní opravné prostředky,
 - trestné činy zahrnuté do plánovaného protokolu a kategorie osobních údajů,
 - konkrétní záruky pro zajištění vhodné úrovně bezpečnosti předávaných údajů,
 - konkrétní záruky pro údaje chráněné výsadami a imunitami,
 - naléhavá vzájemná pomoc,
 - v případě přímé spolupráce předávání osobních údajů, definice a druhy údajů, zapojení jiných orgánů, možnost poskytovatelů služeb, jimž byl doručen příkaz týkající se elektronických důkazů, vznést na základě konkrétních důvodů námitku,
 - možnost pozastavit platnost protokolu v případech porušení jeho ustanovení a provést jeho přezkum.
62. Evropský inspektor ochrany údajů zůstává Komisi, Radě a Evropskému parlamentu k dispozici, pokud jde o poskytnutí doporučení v dalších stadiích tohoto procesu. Připomínky v tomto stanovisku nemají vliv na žádné další připomínky, které by evropský inspektor ochrany údajů mohl vydat, jelikož mohou vyvstat další otázky, které by pak byly řešeny, jakmile by byly k dispozici další informace. Očekává, že bude později konzultován ohledně ustanovení návrhu protokolu před jeho dokončením.

V Bruselu dne 2. dubna 2019.

Giovanni BUTTARELLI
Evropský inspektor ochrany údajů